

بسمه تعالی

فرم ارزیابی مراکز پرورش، نگهداری و/ یا استفاده از حیوانات آزمایشگاهی

انجام ارزیابی بر اساس مفاد «راهنمای مراقبت و استفاده از حیوانات آزمایشگاهی در امور علمی» (<http://ethics.research.ac.ir/>) صورت گرفته تا میزان انطباق عملکرد مرکز با استانداردهای موضوع «راهنما» ارزیابی شود. لازم است نتایج ارزیابی در مستندات مرکز نگهداری شود تا در هنگام بررسی و ممیزی آتی مراکز، قابل دستیابی باشد.

مشخصات مرکز			
نام دانشکده/دانشگاه/سازمان/ مرکز تحقیقات:			
آدرس:			
شماره تلفن:			
کل مساحت مرکز (متر مربع):			
تعداد اماکن پیرامونی* مرکز:			
تعداد پروژه های پژوهشی، آموزشی، تولیدی، تست آزمایشگاهی و نظایر آن در سال گذشته (اول فروردین تا پایان اسفند سال قبل):			
تعداد حیوانات	گونه حیوانی:	تعداد:	تعداد:
فعالی موجود در مرکز (بر حسب گونه حیوانی)	گونه حیوانی:	تعداد:	تعداد:
	گونه حیوانی:	تعداد:	تعداد:
تعداد کل کارکنان (تمام وقت و پاره وقت):	تعداد دامپزشکان تمام وقت:	تعداد کارشناسان تمام وقت:	تعداد کارگران تمام وقت:
نام و نام خانوادگی مسئول مرکز:		تحصیلات مسئول مرکز:	
نام و نام خانوادگی تکمیل کننده فرم:		تاریخ تکمیل فرم (تاریخ خودارزیابی):	
امضاء مسئول مرکز:		امضاء تکمیل کننده فرم:	

* منظور از اماکن «پیرامونی»، سایر آزمایشگاه‌ها و اماکنی است که حیوانات مورد نیاز خود را از این مرکز تهیه می‌کنند. به عنوان مثال، یک آزمایشگاه فارماکولوژی، حیوانات مورد نیاز خود را از مرکز مورد بحث تهیه نموده و پس از استفاده، آنها را دوباره به مرکز بازگردانده یا یوتانزی می‌کند. در این مثال، آزمایشگاه فارماکولوژی، یک «مکان پیرامونی» محسوب می‌شود.

اطلاعات کلی

ردیف	موضوع	بلی	خیر
۱	اهداف تشکیل مرکز عبارتند از:		
۱-۱	انجام مداخلات پژوهشی بر روی حیوانات		
۱-۲	استفاده آموزشی از حیوانات		
۱-۳	تولید و پرورش و فروش حیوانات آزمایشگاهی		
۲	شیوه تامین حیوانات مرکز عبارتند از:		
۲-۱	تولید و پرورش حیوانات آزمایشگاهی در مرکز		
۲-۲	خریداری از مراکز تولیدکننده حیوانات آزمایشگاهی. نام مراکز خریداری را بنویسید:		
۲-۳	سایر (نام ببرید):		
۳	ساختمان محل نگهداری حیوانات به صورت زیر است:		
۳-۱	ساختمان از نوع معمول (Conventional) است و دارای میکروارگانیسم های طبیعی (فلور طبیعی) گونه های حیوانی است.		
۳-۲	ساختمان دارای اتاق های تمیز (Clean rooms) بوده و دارای قسمت هایی عاری از عوامل بیماری زای مشخص (Specific Pathogen Free- SPF) است.		
۳-۳	ساختمان دارای اتاق های تمیز بوده و در قسمت هایی از محل نگهداری حیوانات، از قفس های دارای تهویه انفرادی Individually Ventilated Cages (IVC) استفاده شده و حیوانات تا حد امکان در برابر میکرو ارگانیسم های پاتوژن محافظت می شوند.		
۳-۴	سایر (نام ببرید):		
۴	مرکز دارای بخش های زیر است:		
۴-۱	قرنطینه برای اسکان موقت حیوانات دریافتی		
۴-۲	محل جداسازی (ایزولاسیون) حیواناتی که خود به خود بیمار شده اند از سایر حیوانات مجموعه		
۴-۳	اتاق های مجزا برای نگهداری گونه های مختلف حیوانات		
۴-۴	محل مراقبت از حیواناتی که مداخله بر روی آن ها انجام شده است (قبل از برگرداندن به محل نگهداری اصلی)		
۴-۵	محل معاینات بالینی		
۴-۶	محل ویژه برای انجام مداخلات / اتاق جراحی که در آنجا حیوانی نگهداری نمی شود		
۴-۷	محل تصویر برداری تشخیصی (X-Ray، MRI، CT Scan و نظایر آن)		
۴-۸	محل تست های آزمایشگاهی تشخیصی		

ردیف	موضوع	بلی	خیر
۴-۹	اتاق مجزا برای کالبد گشایی و نمونه برداری		
۴-۱۰	اتاق اتوکلاو /استریلیزه کردن وسایل و تجهیزات		
۴-۱۱	شستشو خانه (جهت شستشوی قفس ها و وسایل و تجهیزات)		
۴-۱۲	محل مجزا برای ذخیره سازی (انبار) مواد غذایی		
۴-۱۳	محل ایمن و امن برای نگهداری داروها و وسایل و تجهیزات		
۴-۱۴	انبار بستر (پوشال)		
۴-۱۵	محلی برای مراقبین و تکنیسین ها		
۴-۱۶	محلی برای کارمندان اداری یا تخصصی		
۴-۱۷	حمام (جهت کارکنان)		
۴-۱۸	سرویس بهداشتی		
۵	روش های پایان کار با حیوانات در مرکز عبارتند از:		
۵-۱	واگذاری حیوان به افراد علاقمند برای نگهداری		
۵-۲	فرستادن حیوان به زیستگاه مناسب آن گونه حیوانی (با انجام ملاحظات زیستی)		
۵-۳	فرستادن حیوان به سیستم دامداری یا باغ وحش (با انجام ملاحظات زیستی)		
۵-۴	یوتانزی (مرگ خوب) - روش های یوتانزی در مرکز را نام ببرید:		
۶	دفع باقیمانده های حیوانات و لاشه ها با یکی از روش های زیر انجام می شود:		
۶-۱	دفع به همراه زباله های معمولی مرکز		
۶-۲	دفع به همراه زباله های بیمارستانی مرکز		
۶-۳	دفع با ریختن در ترانشه های مجاز و پوشاندن توسط آهک		
۶-۴	دفع با سوزاندن در کوره لاشه سوز		
۶-۵	سایر (نام ببرید):		

شاخص ها و معیارهای ارزیابی

موضوعیت ندارد	خیر	تاحدودی	بلی	شاخص و معیار	ردیف
				امکانات ساختمان (در این فرم، استانداردهای معتبر مینا به معنای حداقل استانداردهای بین المللی و مندرج در منابع علمی معتبر است).	۱
				راهروها مطابق با استانداردهای معتبر مینا ساخته شده است.	۱-۱
				لوله کشی آب مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۲
				لوله‌های زه‌کش و زه‌کشی کف (کف‌شور) مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۳
				اتصالات برق مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۴
				دریهای اتاق حیوانات مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۵
				پنجره‌های مرتبط با فضای خارجی مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۶
				پوشش کف مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۷
				دیوارها مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۸
				سقف ها مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۹
				زرده‌های حائل مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۱۰
				ضربه‌گیرها مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۱۱
				حفاظها مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۱۲
				سیستم تهویه و کانال ها و دریچه ها مطابق با استانداردهای معتبر مینا است.	۱-۱۳
				محل نگهداری از حیوانات دارای سیستم تهویه مستقل از تهویه سایر قسمت های ساختمان است.	۱-۱۴
				قفس‌ها، دیوارها، کف، سقف و سایر بخش‌های ساختمانی قابل شستشو و قابل ضد عفونی کردن هستند.	۱-۱۵
				مصالح مصرفی ساختمان ضد رطوبت، بدون درز و شکاف بوده و دارای مقاومت نسبی در برابر آتش هستند.	۱-۱۶
				قفس‌ها، دیوارها، کف و سایر محل های مرتبط با حیوانات، دارای رنگ غیر سمی برای حیوانات، با دوام، قابل تعمیر و بدون خطر آسیب رسانی (مثلاً فاقد لبه‌های برنده) و سالم هستند.	۱-۱۷
				محل نگهداری حیوانات	۲
				محل نگهداری از حیوانات جدا از محل انجام مداخلات است.	۲-۱

ردیف	شاخص و معیار	بلی	تاحدودی	خیر	موضوعیت ندارد
۲-۲	افراد متفرقه به محل نگهداری حیوانات وارد نمی شوند.				
۲-۳	محل نگهداری حیوانات در قسمت کم تردد مرکز قرار دارد.				
۲-۴	روی قفس/قفسه حیوانات، برگه مشخصات نصب است (شامل: شماره قفس، گونه و سویه حیوان، جنسیت، تعداد حیوانات در قفس، نام مسئول پروژه، کد اخلاق پروژه).				
۲-۵	پاکسازی و ضدعفونی کردن (در صورت لزوم) محل نگهداری حیوانات، مطابق با استانداردهای علمی معتبر و با در نظر گرفتن گونه حیوان انجام می شود. برای این منظور از محلول های شوینده و تمیز کننده مناسب محل نگهداری از حیوانات آزمایشگاهی استفاده می شود.				
۲-۶	از ورود هرگونه جانور (بویژه حشرات) به محل نگهداری حیوانات جلوگیری می شود.				
۲-۷	اتاق ها، قفس ها، محفظه های تغذیه، آبخوری ها یا سایر ظروف تهیه و توزیع غذا به طور منظم تمیز و در صورت لزوم ضدعفونی می شوند.				
۲-۸	تراکم قفس ها در اتاق و تعداد حیوانات در هر قفس، بر حسب گونه حیوان و مطابق با منابع علمی معتبر و به روز است.				
۲-۹	فضا، ارتفاع و مساحت محل نگهداری هر گونه حیوانی مطابق با منابع علمی معتبر و به روز است.				
۲-۱۰	فضای محل نگهداری به گونه ای است که حیوانات می توانند وضعیت بدنی طبیعی خود را داشته باشند، به اطراف بچرخند، به غذا و آب دسترسی داشته باشند.				
۲-۱۱	محل بستر حیوانات کوچک آزمایشگاهی (نظیر موش کوچک، موش بزرگ، همستر، خوکچه هندی و خرگوش) به موقع پاکسازی می شود به نحوی که ادرار و مدفوع در بستر تجمع پیدا نکند.				
۲-۱۲	محل بستر حیوانات بزرگ آزمایشگاهی به نحوی طراحی شده که حیوان بتواند دور از محل ادرار و مدفوع خود تغذیه و استراحت کند.				
۲-۱۳	امکان مشاهده محل نگهداری و داخل قفس ها توسط فرد مراقب وجود دارد.				
۲-۱۴	حیوانات مورد نگهداری از حیوانات شکارچی کاملاً جدا هستند (یعنی هیچگونه ارتباطی از نظر دیداری، شنیداری یا بویایی بین آنها وجود ندارد).				
۲-۱۵	بستر محل نگهداری حیوانات متناسب با هر گونه حیوانی است و جاذب رطوبت و بوی ادرار و مدفوع، فاقد گرد و غبار، غیر سمی و عاری از هرگونه عوامل عفونی و جانوران موذی و سایر آلودگی ها بوده و امکان تمیز کردن و تعویض دارد.				
۲-۱۶	آب آشامیدنی سالم و خنک و بدون محدودیت (ad libitum) همیشه در دسترس حیوانات قرار می گیرد (مگر محدودیت علمی وجود داشته و این موضوع به تایید کمیته اخلاق رسیده باشد).				
۲-۱۷	مواد غذایی سالم و مناسب بدون محدودیت (ad libitum feeding) همیشه در دسترس حیوانات قرار می گیرد (مگر محدودیت علمی وجود داشته و این موضوع به تایید کمیته				

موضوعیت ندارد	خیر	تاحدودی	بلی	شاخص و معیار	ردیف
				اخلاق رسیده باشد).	
				محل نگهداری حیوانات عاری از صداهای مزاحم (بر حسب گونه حیوان) و ارتعاشات آزار دهنده است.	۲-۱۸
				در اتاق‌ها دماسنج وجود دارد و سطح دمای اتاق‌ها بطور استاندارد تنظیم می‌شود. توضیح: الف) دمای استاندارد اتاق موش، رت، همستر، جربیل و خوکچه هندی ۲۰ تا ۲۴ درجه سانتیگراد توصیه می‌شود؛ ب) دمای استاندارد اتاق خرگوش ۱۵ تا ۲۱ درجه سانتیگراد توصیه می‌شود؛ پ) در مورد سایر حیوانات بر حسب منابع علمی معتبر اقدام شود.	۲-۱۹
				در اتاق‌ها رطوبت سنج وجود دارد و رطوبت نسبی استاندارد محیط کنترل می‌شود. توضیح: الف) رطوبت نسبی استاندارد اتاق جوندگان ۴۵ تا ۶۵ درصد و خرگوش‌ها کمتر از ۴۵ درصد توصیه می‌شود؛ ب) در مورد سایر حیوانات بر حسب منابع علمی معتبر اقدام شود.	۲-۲۰
				چرخه روشنایی و شدت نور (بر حسب گونه مختلف حیوانات /یا نیازهای پژوهش) قابل کنترل بوده و مطابق استانداردهای علمی معتبر است.	۲-۲۱
				حیوانات امکان دریافت نور طبیعی را دارند.	۲-۲۲
				تهویه اتاق حیوانات (به صورت تعداد دفعات تعویض هوای اتاق در ساعت) مطابق استانداردهای علمی معتبر است.	۲-۲۳
				غنی سازی محیطی (Environmental enrichment) متناسب با گونه حیوان و نیازهای پژوهش انجام می‌شود. توضیح: غنی سازی محیطی عبارت از شبیه کردن مکان نگهداری به محیط طبیعی زندگی حیوان یا حتی فراهم کردن وسایل مشغول کننده و محرک ذهنی برای حیوان (بخصوص حیوانات دارای سیستم عصبی کامل‌تر) است.	۲-۲۴
				شیوه نگهداری حیوانات (انفرادی یا گروهی/ در فضای بسته یا باز) بر اساس ملاحظات اخلاقی پروژه، نیازهای گونه‌ای، و ویژگی‌های رفتاری هر حیوان خاص انتخاب می‌شود.	۲-۲۵
				نگهداری انفرادی گونه‌های اجتماعی دارای توجیه علمی بوده و برای مدت زمان محدود و با تأیید کمیته اخلاق انجام می‌شود. توضیح: نگهداری انفرادی در این فرم، به معنای نگهداری یک حیوان به تنهایی در یک محیط محصور است.	۲-۲۶
				قفس‌هایی که حیوانات در آن به صورت انفرادی نگهداری می‌شوند، با برچسب مشخص شده اند (اطلاعات روی برچسب شامل تاریخ شروع و تاریخ پایان نگهداری انفرادی است).	۲-۲۷
				حیواناتی که بصورت انفرادی نگهداری می‌شوند، امکان ارتباط با هم‌گونه‌های خود از طریق مشاهده یا حس شنوایی یا بویایی را دارند (در صورتیکه مغایرت با اهداف طرح پژوهشی نداشته و به تأیید کمیته اخلاق رسیده باشد).	۲-۲۸
				در صورت نگهداری گروهی حیوانات آبستن، آشیانه انفرادی مناسب برای این حیوانات تا پس از زایمان، در نظر گرفته می‌شود.	۲-۲۹

ردیف	شاخص و معیار	بلی	تاحدودی	خیر	موضوعیت ندارد
۲-۳۰	در صورت نگهداری نوزادان در سیستم گروهی، تمهیدات لازم برای جلوگیری از آسیب دیدن یا کشته شدن نوزادان توسط سایر حیوانات گروه، در نظر گرفته شده است.				
۲-۳۱	اضافه و حذف شدن حیوان از جمع حیواناتی که بصورت گروهی نگهداری می شوند، بصورتی انجام می شود که تاثیر رفتاری و عاطفی چندانی بر روی گروه نگذارد.				
۲-۳۲	محل نگهداری گروهی حیوانات دارای پناهگاه‌هایی برای حیوانات ضعیف‌تر است تا امکان فرار و پنهان شدن داشته باشند.				
۲-۳۳	پریمات‌ها به صورت گروهی نگهداری می شوند. نگهداری انفرادی پریمات‌ها با دلیل علمی و موقت انجام می شود. برای پریمات‌هایی که به صورت انفرادی نگهداری می‌شوند، غنی سازی محیطی به صورت کامل انجام شده است.				
۲-۳۴	حیوانات دامپروری به صورت گروهی نگهداری می‌شوند. نگهداری انفرادی آن‌ها با دلیل علمی و موقت انجام می شود. برای حیوانات دامپروری که به صورت انفرادی نگهداری می‌شوند، غنی سازی محیطی انجام شده است.				
۲-۳۵	در صورت نگهداری حیوانات در فضای باز، ملاحظاتی برای امنیت محیط و سرپناهی برای استراحت حیوانات و محافظت از شرایط نامطلوب جوی در نظر گرفته شده است.				
۳	ایمنی و امنیت				
۳-۱	سطح ایمنی-زیستی (Bio-Safety) پروژه های مرکز مشخص بوده و کارکنان از دستورالعمل های ایمنی مرکز مطلع هستند.				
۳-۲	ملاحظات امنیتی و دسترسی های کنترل شده برای قسمت های مختلف مرکز (بر اساس میزان حساسیت هر قسمت) در نظر گرفته شده است.				
۳-۳	محل نگهداری مواد خطرناک (از جمله مواد زیستی، شیمیایی و رادیواکتیویته) علامتگذاری شده و این علائم در معرض دید قرار دارند.				
۳-۴	داروهای کنترل شده، در کابینت‌های مخصوص قفل دار نگهداری شده و افراد متفرقه به آن‌ها دسترسی ندارند.				
۳-۵	مرکز دارای برنامه «مقابله با خطرات احتمالی» است. در این برنامه فهرستی از مخاطرات احتمالی (مانند قطع برق و آب، آتش‌سوزی، زلزله، شیوع بیماری‌ها، آسیب‌دیدگی حیوانات در اثر درگیری، فرار حیوانات از محل نگهداری، آسیب دیدگی کارکنان) و نحوه پیشگیری و درمان آن‌ها تدوین شده و در دسترس افراد قرار دارد.				
۳-۶	مرکز دارای امکانات لازم برای «مقابله با خطرات احتمالی» (مانند برق اضطراری، کپسول آتشنشانی، راه های خروج اضطراری، جعبه کمک های اولیه، دوش شستشوی چشم و سایر موارد لازم) است.				
۳-۷	نزدیکترین مراکز درمانی که امکانات لازم را برای «مقابله با خطرات احتمالی حاصل از کار با حیوانات» داشته باشد، شناسایی شده و آدرس و شماره تماس آن‌ها به راحتی برای تمامی افراد در دسترس و قابل رؤیت است.				

موضوعیت ندارد	خیر	تاحدودی	بلی	شاخص و معیار	ردیف
				شماره تماس اضطراری افراد مسئول در مرکز و همچنین اطلاعات تماس مراکز اضطراری (بخصوص برای زمان تعطیلات) به صورت اطلاعیه در معرض دید کارکنان مرکز قرار دارند.	۳-۸
				افراد برای جابه‌جایی بین محلهایی که دارای حیواناتی با وضعیت میکروبی متفاوت هستند (نظیر محل مراقبت از حیوانات سالم، محل مراقبت از حیوانات بیمار و قرنطینه)، اعمال ضدعفونی مقتضی (بر حسب وضعیت میکروبی هر محل) را انجام می‌دهند.	۳-۹
				افراد در محل حیوانات از روپوش تمیز و پوشش‌های محافظ (دستکش، سربند، ماسک، پوشش کفش یکبار مصرف) استفاده می‌کنند.	۳-۱۰
				افراد در پایان کار یا مرحله خروج از ساختمان حیوانات، استانداردهای بهداشتی (نظیر شستشو یا ضد عفونی کردن دست‌ها) را رعایت می‌کنند.	۳-۱۱
				کپسول های آتش نشانی، سیلندرهای گاز، هودها و تبخیر کننده‌های بیهوشی (Vaporizers) دارای مجوز استفاده بوده و تاریخ سرویس قبلی و بعدی آنها ثبت شده و ایمنی لازم در خصوص آنها آموزش داده می‌شود. کپسول های آتش نشانی و سیلندرهای گاز در محل مناسب تثبیت شده‌اند.	۳-۱۲
				وسایل تیز و برنده (نظیر سوزن ها، تیغ ها و وسایل مورد استفاده برای یوتانزی) به صورت مناسب و امن «نگهداری» یا در صورت لزوم «دفع» می‌شوند.	۳-۱۳
				از وسایل یکبار مصرف (مانند سوزن ها) فقط یک بار استفاده می‌شود.	۳-۱۴
				داروها و تمامی مواد خوراکی حیوانات از فروشنده های معتبر تهیه شده و دارای برچسب نام محصول و تاریخ تولید و انقضا هستند.	۳-۱۵
				جمع‌آوری، ذخیره و حذف زباله‌ها مطابق دستورالعمل‌های سازمان حفاظت محیط زیست کشور منجمله سند «ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته» و سایر ضوابط قانونی ذیربط انجام می‌شود.	۳-۱۶
افراد دخیل در کار با حیوانات					۴
				مداخلات به عمل آمده بر روی حیوانات، توسط دامپزشک ذیصلاح یا تحت نظارت وی انجام می‌شود.	۴-۱
				تعداد کارکنان دخیل در کار با حیوانات -با توجه به تعداد و گونه های حیوانات موجود در مرکز- کافی است.	۴-۲
				تمامی کارکنان آموزش های لازم درباره روش های مراقبت و کار با حیوانات را گذرانده‌اند و در دوره های بازآموزی شرکت می‌کنند.	۴-۳
				محل دفتر کار تمامی کارکنان دخیل در کار با حیوانات، جدا از محل نگهداری حیوانات است.	۴-۴
				تمامی افراد از خوردن، آشامیدن و مصرف دخانیات در محلهای حضور حیوانات اجتناب می‌کنند.	۴-۵
				کارکنان به‌طور دوره‌ای برای پیشگیری از بیماری‌های مشترک با حیوانات، واکسینه می‌شوند.	۴-۶

موضوعیت ندارد	خیر	تاحدودی	بلی	شاخص و معیار	ردیف
				ثبت و نگهداری مستندات	۵
				تمامی دستورالعمل های عملیاتی استاندارد (- Standard Operating Procedure SOPs) بر حسب نوع اقدامات بعمل آمده بر روی حیوانات آزمایشگاهی در مرکز، تهیه شده و در اختیار تمامی افراد دخیل در کار با حیوانات قرار دارد.	۵-۱
				اطلاعات مربوط به بیهوشی، جراحی و اقدامات پس از جراحی هر حیوان (بر حسب پروژه مربوطه) ثبت می شوند.	۵-۲
				لیست داروهای کنترل شده، میزان مصرف آن ها، داروهای منقضی شده و دور ریخته شده، ثبت می شوند.	۵-۳
				ورود و خروج افراد به مرکز نگهداری حیوانات همواره ثبت می شود.	۵-۴
				حیوانات موجود در مرکز (یا در موارد مقتضی گروه حیوانات) مطابق مندرجات «راهنمای مراقبت و استفاده از حیوانات آزمایشگاهی در امور علمی» دارای «پرونده تاریخچه» می باشند.	۵-۵
				در صورت پرورش حیوانات در مرکز، در هنگام عرضه حیوانات، نسبت به ارائه «شناسنامه حیوانات، گواهی بهداشتی، و شناسنامه ژنتیکی» حیوانات به تحویل گیرنده مطابق مندرجات «راهنمای مراقبت و استفاده از حیوانات آزمایشگاهی در امور علمی» اقدام می شود.	۵-۶
				در صورت خرید حیوانات، نسبت به دریافت «شناسنامه حیوانات، گواهی بهداشتی، و شناسنامه ژنتیکی» حیوانات از فروشنده مطابق مندرجات «راهنمای مراقبت و استفاده از حیوانات آزمایشگاهی در امور علمی» اقدام می شود.	۵-۷
				مستندات ذیل در مرکز ثبت و نگهداری می شوند: الف) پروپوزال طرح های پژوهشی (دارای مصوبه کمیته اخلاق) که با استناد به آن ها بر روی حیوانات مداخله انجام شده است؛ و ب) تعداد و گونه حیواناتی که تحویل گرفته شده اند؛ سازمان و مرجعی که حیوانات از آنجا تهیه شده اند؛ نام و آدرس محل کار فردی که حیوانات را دریافت کرده است؛ تاریخی که حیوانات تحویل گرفته شدند؛ و پ) تعداد و گونه حیواناتی که در مداخلات مورد استفاده قرار گرفته اند؛ منشاء حیواناتی (پرورشی برای پژوهش / یا دام / یا بی سرپرست مثل سگ و گربه / یا حیات وحش) که در مداخلات استفاده شده اند؛ و ت) تاریخی که حیوانات از لیست مرکز خارج شدند (یوتانزی شدند یا آزاد شدند یا به افراد برای نگهداری واگذار شدند یا به سیستم دامداری منتقل شدند یا عرضه و فروخته شدند)؛ تعداد و گونه حیواناتی که در مرکز مرده اند یا کشته شده اند؛ و علت مرگ در مورد حیواناتی که خودشان مرده اند.	۵-۸
				مراقبت از حیوانات	۶
				هر کدام از حیوانات (یا در موارد مقتضی هر گروه از حیوانات) علامتگذاری شده و یا دارای علائم شناسایی هستند.	۶-۱
				وضعیت سلامت حیوانات و تجویز هرگونه دارو، واکسیناسیون، پیشگیری از بیماری ها، درمان بیماری ها تحت نظر دامپزشک ذیصلاح است.	۶-۲

موضوعیت ندارد	خیر	تاحدودی	بلی	شاخص و معیار	ردیف
				مراقبت از وضعیت سلامت حیوانات در ساعات تعطیلی اداری مرکز و در ایام تعطیلات نیز انجام می‌شود.	۶-۳
				از حیوانات سالم برای امور علمی استفاده شده و حیوانات بیمار - حیواناتی که خودشان خودبخود بیمار بشوند و بیماری آن‌ها مرتبط با امور علمی نباشد- در مداخلات استفاده نمی‌شود (مگر اینکه مجوز آن را کمیته اخلاق صادر کرده باشد). در مورد روش مدیریت حیوانات بیمار براساس اصول اخلاقی و علمی تصمیم‌گیری می‌شود.	۶-۴
				حیوانات آبستن و حیوانات شیرده در مداخلات استفاده نمی‌شوند (مگر اینکه مجوز آن را کمیته اخلاق صادر کرده باشد).	۶-۵
				هر حیوان پس از ورود به مرکز به مدت مشخصی در قرنطینه قرار می‌گیرد و سپس به مکان مناسب منتقل می‌شود.	۶-۶
				برای حیوانات جدیدی که وارد مرکز می‌شوند، مدت زمانی به منظور سازگار شدن حیوانات با افراد و شرایط جدید محیطی در نظر گرفته می‌شود و سپس از آن‌ها در مداخلات استفاده می‌شود.	۶-۷
انجام مداخلات بر روی حیوانات					۷
				هرگونه اقدام در رابطه با حیوانات آزمایشگاهی در مرکز (حتی تهیه حیوانات از مرکز) صرفاً پس از تصویب در کمیته اخلاق امکان پذیر است.	۷-۱
				انجام جراحی، تشریح زنده، یا سایر مداخلات دارای درد مشابه درد جراحی، فقط و فقط بر روی حیوانی انجام می‌شود که بی‌هوش شده و بی‌دردی کامل در مورد او اعمال شده است.	۷-۲
				محل انجام مداخلات جدا از محل نگهداری یا پرورش حیوانات است به طوریکه سایر حیوانات از طریق دیداری، شنیداری و بویایی از مداخلات مطلع نمی‌شوند.	۷-۳
				حیواناتی که دچار درد هستند، داروی ضد درد مناسب و به مدت مناسب دریافت می‌کنند. بویژه پس از جراحی حیوانات از اقدامات بی‌دردی مناسب استفاده می‌شود (مگر اینکه استفاده نکردن از داروی ضد درد، طبق اصول اخلاقی و علمی و با کسب مجوز از کمیته اخلاق صورت گرفته باشد).	۷-۴
				هر حیوان در کل زندگی خود فقط در یک پروژه شرکت داده می‌شود، مگر اینکه طبق مندرجات «راهنمای مراقبت و استفاده از حیوانات آزمایشگاهی در امور علمی» و تایید دامپزشک ذیصلاح، آمادگی و سلامت جسمی و روانی برای ورود به پروژه جدید را داشته باشد.	۷-۵
				حیوانات مسن یا مازاد فقط در صورتی توسط افراد غیرماهر استفاده می‌شوند که این افراد تحت نظارت افراد ذی صلاح عمل کرده و تمامی اصول اخلاقی در رابطه با استفاده از این حیوانات را رعایت نمایند.	۷-۶
				حیوان پس از جراحی، تا «زمان به هوش آمدن» و «توانایی حفظ وضعیت بدنی» و «توانایی نوشیدن آب»، تحت نظر بوده و برای جلوگیری از آسیب توسط سایر حیوانات، در قفس	۷-۷

موضوعیت ندارد	خیر	تاحدودی	بلی	شاخص و معیار	ردیف
				انفرادی دارای شرایط ریکاوری و به طور موقت نگهداری می شود.	
				در صورت انجام جراحی بر روی حیوانات در مرکز، این محل دارای امکانات استاندارد برای انجام اصولی جراحی نظیر «محل جداگانه آماده سازی حیوانات پیش از جراحی»، «محل استریلیزاسیون وسایل»، «اسکراب جراح»، «محل مناسب برای جراحی» و «محل مناسب برای به هوش آمدن حیوانات بعد از جراحی» است.	۷-۸
				محل انجام مداخلات بر روی حیوانات دارای حداقل آلودگی و حداقل تردد است.	۷-۹
				روش‌های آسپتیک در مداخلات تهاجمی و در جراحی‌هایی که قرار است حیوان زنده بماند، رعایت می شوند.	۷-۱۰
مواد و وسایل و تجهیزات					۸
				مواد دارویی دارای برچسب نام دارو، غلظت و تاریخ باز شدن (در مورد ظروف چند بار مصرف) است و کنترل مناسب بر مصرف داروها و نظارت بر تاریخ انقضای آنها وجود دارد.	۸-۱
				وسایل و تجهیزات مورد استفاده برای حیوانات، سالم بوده و عملکرد خوب دارند و موجب درد و رنج غیرضروری حیوان نمی شوند.	۸-۲
				وسایل و تجهیزات پس از انجام اعمال ضدعفونی مقتضی، بین محل‌هایی که دارای حیواناتی با وضعیت میکروبی متفاوت هستند (نظیر محل مراقبت از حیوانات سالم، محل مراقبت از حیوانات بیمار و قرنطینه)، جابجا می شوند.	۸-۳
				اجسام اضافی و غیر ضروری در اتاق نگهداری از حیوانات وجود ندارد و وسایل و تجهیزات مورد نیاز به شکل منظم و مناسبی در محل تثبیت شده اند.	۸-۴
				صندلی و تمامی وسایل مورد استفاده در اماکن محل نگهداری و کار با حیوانات قابل شستشو هستند.	۸-۵
				فریزر «منه‌ای ۲۰ درجه سانتیگراد» جهت ذخیره‌سازی لاشه‌ها و/یا فریزر مناسب جهت ذخیره و نگهداری موقت مواد زائد قبل از سوزاندن یا دفع در دسترس است.	۸-۶
ذخیره سازی					۹
				داروها در محل جداگانه و مشخص نگهداری می شوند.	۹-۱
				تفکیک وسایل استریلیزه و غیراستریلیزه مشخص بوده و جداگانه نگهداری می شوند.	۹-۲
				مرکز دارای ذخایر کافی غذا و آب برای حداقل یک ماه (با در نظر گرفتن تعداد حیوانات) است.	۹-۳
				مواد غذایی فاسد شدنی در سردخانه، یخچال یا فریزر نگهداری می شوند. سایر منابع غذایی در انباری با فضای بسته، با دما و رطوبت کنترل شده و به دور از آلودگی، حشرات و جانوران موذی نگهداری می شوند.	۹-۴
				انبار نگهداری بستر حیوانات از لحاظ بسته بندی و شرایط نگهداری، استاندارد است.	۹-۵

موضوعیت ندارد	خیر	تاحدودی	بلی	شاخص و معیار	ردیف
				شوینده ها، ضدعفونی کننده ها، آفت کش ها، حشره کش ها، و هرگونه مواد شیمیایی دیگر به صورت مستقل و جدا از مکان داروها، وسایل، آب و مواد غذایی حیوانات نگهداری می شوند.	۹-۶
				مواد خطرناک و زباله ها به صورت مناسب ذخیره شده و با علامت مشخص می شوند.	۹-۷
				نگهداری لاشه و بافت حیوانی در محل مخصوص و جدا از سایر مواد انجام می شود.	۹-۸
حمل و نقل حیوانات					۱۰
				حیوان (یا گروه حیوانات در شرایط مقتضی) پیش از حمل و نقل توسط دامپزشک ذیصلاح معاینه شده و مجوز حمل و نقل با در نظر گرفتن سلامت حیوانات و کیفیت حمل و نقل توسط دامپزشک مذکور صادر می شود.	۱۰-۱
				پیش از آغاز حمل و نقل حیوانات، از آمادگی مرکز پذیرنده حیوانات برای دریافت حیوانات اطلاع حاصل می شود.	۱۰-۲
				از قفس های مناسب حمل و نقل برای جابجایی حیوان استفاده می شود. این قفس ها تمیز بوده و امکان آسیب به حیوان در اثر جابجایی وجود ندارد.	۱۰-۳
				دما، نور و هوای تنفسی در حین حمل و نقل تنظیم شده و امکان دسترسی به آب و غذا برای حیوان وجود دارد.	۱۰-۴
				به انتقال دهنده حیوانات، آموزشهای لازم در مورد روش صحیح حمل و نقل حیوانات ارائه می شود.	۱۰-۵
پایان کار با حیوانات					۱۱
				همواره نحوه پایان کار با حیوان از پیش مشخص است و هیچکدام از حیوانات پس از پایان پروژه به حال خود رها نمی شوند.	۱۱-۱
				اصول و روش های یوتانزی گونه های مختلف حیوانات مطابق منابع علمی معتبر و به روز انجام می شود.	۱۱-۲
				یوتانزی حیوانات (اعم از جنین، نوزاد، جاندار بالغ) توسط فرد باصلاحیت و مجرب و بطور صحیح انجام می شود.	۱۱-۳
				محل یوتانزی حیوان از سایر حیوانات فاصله دارد (به نحوی که سایر حیوانات قادر به شنیدن صدا، بوییدن بوی خون و دیدن حیوان در حال یوتانزی به صورت مستقیم یا غیرمستقیم نیستند).	۱۱-۴
				فرد با صلاحیتی در پایان هر یوتانزی نسبت به وقوع مرگ حیوان اطمینان حاصل می کند (با استفاده از ضوابط تایید مرگ متناسب با گونه حیوان).	۱۱-۵
				پس از پایان پژوهش و یوتانزی حیوان، اعضا و بافت های حیوان (به منظور کاستن از کشته شدن تعداد بیشتر حیوانات) تا حد ممکن در پروژه های دیگر نیز استفاده می شود.	۱۱-۶
				لاشه حیوانات یوتانزی شده، موقتاً در فریزر منهای ۲۰ درجه، نگهداری شده و در موعد	۱۱-۷

موضوعیت ندارد	خیر	تاحدودی	بلی	شاخص و معیار	ردیف
				مقتضی به روش صحیح دفع می شود.	

لطفاً پیشنهادات خود را برای ارتقای کیفیت عملکرد مرکز ذکر نموده و به طور ویژه نیازهای آموزشی کارکنان مرکز را مرقوم فرمایید: ...